Секція 4. Наука і підприємництво

УДК 330.341.1
Вікторія Бухта
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Viktoriya Bukhta

PROBLEMS OF MANAGEMENT CHARGES ARE IN INNOVATIVE ACTIVITY OF ENTERPRISES

Сучасні фінансово-господарські відносини в економіці вимагають від вітчизняних підприємств створення нового організаційно-економічного механізму управління інноваційною діяльністю. Особливістю впровадження такого механізму є розвиток інноваційної діяльності.

Поняття «інновації» за своєю сутністю означає нововведення. Відповідно до законодавства інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг. Проте, ширшим (відповідно до його економічного змісту) є поняття інноваційного процесу. Його можна поділити на такі частини: інноваційна діяльність, етапи життєвого циклу інновацій, фінансування нових розробок. За часовою диференціацією можна виділити середньо- та довгостроковий інноваційні процеси, які, відповідно можуть складати від 3 – 5 років.

Основні наукові дослідження пов'язані з інноваційною діяльністю знаходять своє відображення в працях як вітчизняних так й іноземних вчених, таких як: О. І. Амоша, В. М. Геєць, М. І. Долішній, В. І. Ландик, М. Г. Чумаченко Р. Акофф, П. Друкер, М. Портер та ін. Здійснивши критичний аналіз зазначених праць можна стверджувати, що сьогодні залишаються недостатньо розробленими питання управління інноваційною діяльністю в контексті дослідження механізму обґрунтування та структури витрат на інноваційну діяльність підприємств.

Дослідження інноваційного процесу дозволяє виділити в ньому чотири етапи (рис. 1). Слід зазначити, що на другому та четвертому етапі інноваційного процесу виникає ймовірність одержання негативного результату, що зумовлює значні інвестиційні ризики. На наше переконання, принциповим в інноваційному процесі є оцінювання витрат за кожним з проектів і вибір таких проектів, що дозволяє найбільш повно у комплексі задіяти власні ресурси підприємства та забезпечити скорочення термінів впровадження зі збереженням або зростанням запланованої прибутковості.

В п. 20 П(С)БО 16 вказується, що витрати на дослідження включаються до складу інших операційних витрат відповідно до положень П(С)БО 8. Відповідно до п. 9 П(С)БО 8 витрати на дослідження не визнаються активом, а підлягають відображенню в складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені. Як бачимо, наш законодавець, відповідно до МСБО, відмовився від капіталізації витрат на дослідження (шляхом включення їх до складу нематеріальних активів). Вважати таке рішення логічним можна лише відносно базових досліджень і досліджень із негативним результатом, тоді як прикладним дослідженням такий підхід навряд чи відповідає. Тому всі варіанти витрат підприємства на науково-технічні дослідження відносяться до інших операційних витрат. В кінці звітного періоду нагромаджена сума витрат на дослідження, списується, визначаючи результат операційної діяльності.

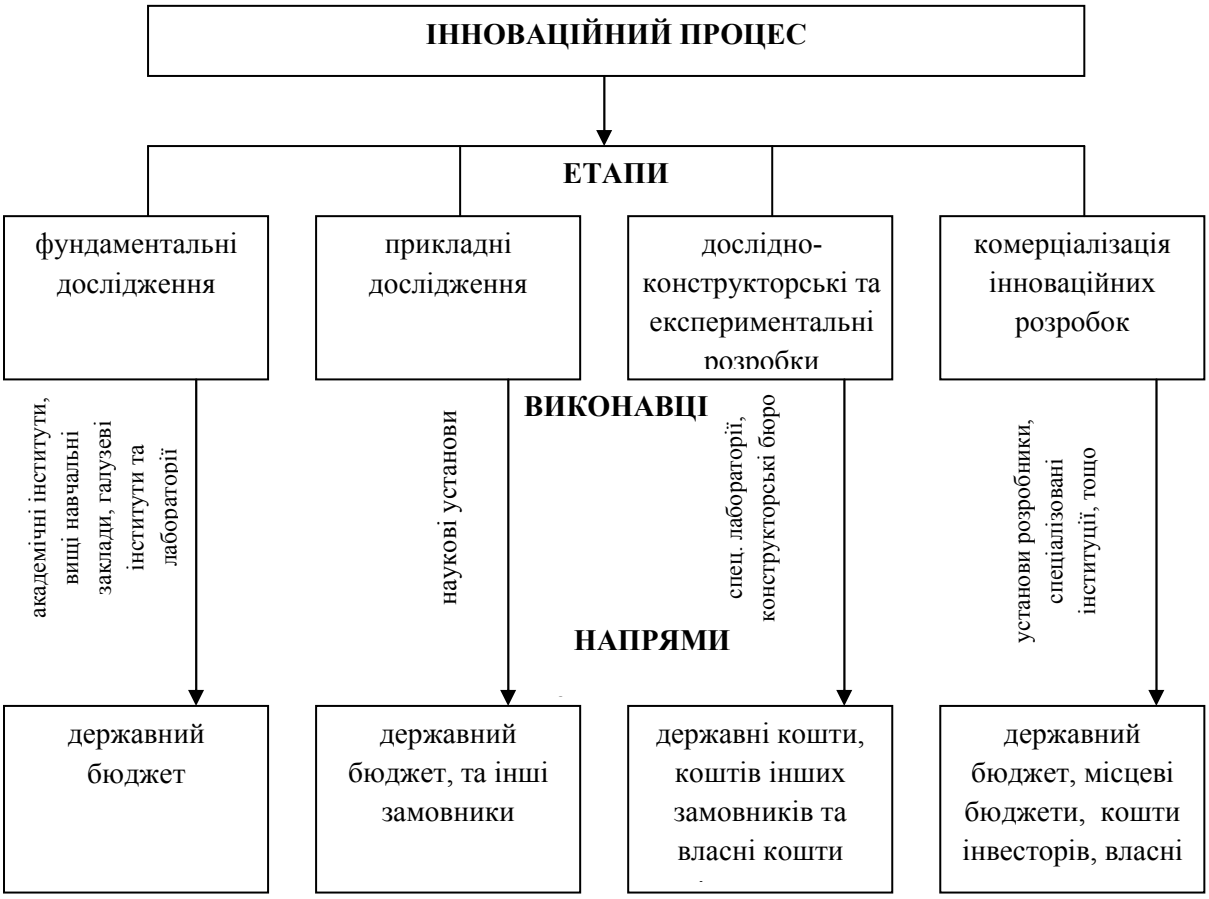

Рис. 1. Особливості реалізації інноваційного процесу

При цьому необхідно підкреслити, що якщо за документами, якими оформляється виконання єдиного договору на проведення НДДКР, не можна точно розмежувати витрати на дослідження від витрат на розробку, то загальну суму витрат включають до вартості створеної розробки.

Що стосується закінчених розробок (створених підприємством або переданих йому стороннім виконавцем робіт), то в п. 20 П(С)БО 16 визначено, що витрати на розробки включаються до складу інших операційних витрат з урахуванням вимог відповідних правил П(С)БО 8. І оскільки з розробками пов'язане їхнє впровадження у виробництво, то для розробок особливо важливі вимоги п. 7 П(С)БО 8, відповідно до яких отриманий в результаті розробки нематеріальний актив відображається в балансі за умови, що підприємство має: а) намір, технічну можливість і ресурси для доведення нематеріального активу до стану, в якому він придатний для реалізації або використання; б) можливість одержання майбутніх економічних вигід від реалізації або використання нематеріального активу; в) інформацію для достовірного визначення витрат, пов'язаних з розробкою нематеріального активу.

Таким чином, величина інноваційних витрат – показник, від якого залежить цільовий показник управління – величина корисного ефекту. Тому, збільшуючи або зменшуючи витрати інноваційного підприємства, змінюючи їх склад, можна впливати на результати інноваційної діяльності.